

صداهایی که سال ۹۹ خاموش شدند؛

از داغ نبود شجریان تا پریر شدن میراثداران موسیقی

سال ۹۹ روزهای دشواری را برای هنر موسیقی و اهالی آن رقم زد.

به گزارش سایت خبری پرسون، از شرایط سختی که کرونا به فضای موسیقی و برگزاری کنسرت ها، کلاس های آموزشی و جشنواره ها تحمیل کرد گرفته تا محروم شدن از نعمت شنیدن هنر موسیقایی بسیاری از هنرمندان مطرح؛ هنرمندانی که رفتن هر کدامشان آثر خطر را به صدا درآورد مبنی بر اینکه شاید دیگر شاهد ظهور و بروز چنین هنرمندی نباشیم و یک بار برای همیشه باید با هنرشان بدرود بگوییم.

در سال ۹۹ هنرمندان بسیاری را در حوزه موسیقی برای همیشه از دست دادیم که از تلخ ترین آنها درگذشت هنرمند سرشناس آواز ایرانی - محمدرضا شجریان - در نیمه دوم سال بود. ویروس کرونا هم که از آغاز سال در کشور رخنه کرده بود، مزید بر علت شد تا سال تلخی را برای موسیقی رقم بزند و بسیاری از هنرمندان و خصوصا نوازندگان نادر عرصه موسیقی نواحی را پریر کرد.

این گزارش نگاهی دارد به صداهایی که در سال ۹۹ برای همیشه خاموش شدند.

آغاز ۹۹ و درگذشت یک هنرمند موسیقی نواحی

موسی‌الرضا ولی‌نژاد، از هنرمندان خطه خراسان شمالی ۱۵ فروردین ماه سال ۹۹ در سن ۵۷ سالگی دار فانی را وداع گفت. او متولد ۱۳۴۲ در روستای گلیان، خواننده و نوازنده دوتار شمال خراسان بود. ولی‌نژاد فرزند استاد سلطان‌رضا ولی‌نژاد از بخشی‌های به‌نام خراسان بود.

این هنرمند همچنین از فعالان دوتار موسیقی شمال خراسان، سرپرست گروه موسیقی جولان و برگزیده چندین جشنواره موسیقی در سطح کشور بود.

درگذشت سازنده پیشکسوت ساز

حسین قلمی، هنرمند پیشکسوت سازنده ساز به علت عارضه قلبی جمعه - ششم تیر ماه - دار فانی را وداع گفت. حسین قلمی دهم مهر ماه سال ۱۳۲۸ در گلپایگان متولد شد. او تحصیلاتش را در زادگاهش به پایان رساند و در سال ۱۳۵۳ به استخدام امور اداری وزارت فرهنگ و هنر وقت درآمد و تحت نظر استاد ابراهیم قنبری مهر با اصول و فنون سازسازی در سطح عالی آشنا شد و در سال ۱۳۷۸ به کارگاه سازسازی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران منتقل شد و به مدت پنج سال مشغول به کار بود و سپس بازنشسته شد.

مرحوم قلمی علاوه بر ساخت تار به ساخت قیچک، رباب، کمانچه، سه تار و دوتار همت گماشت و در سال ۱۳۸۳ موفق به دریافت نشان درجه یک هنری در رشته سازسازی شد.

فوت یک استاد موسیقی در سکوت

فضل‌الله اوپسی - استاد موسیقی و اندیشمند ایرانی - سه‌شنبه (دوم اردیبهشت ماه) در سکوت خبری به علت کهنسنت سن، درگذشت.

زنده‌یاد فضل‌الله اوپسی ۲۸ اسفند سال ۱۳۰۲ خورشیدی در یکی از محله‌های جنوبی تهران، کوی یاورخان (چاله میدان) دیده به جهان گشود. نخستین استاد او حسین تعزیه خان بود. سپس نزد حسن خان لحنی معروف به حسن قصاب شاگردی کرد.

او شاگرد حسین طاهرزاده، قمرالملوک وزیری، حسن سنجرانی و ابراهیم خان منصوری بود و با ارکسترهای متعدد در رادیو مانند ارکستر ابراهیم خان منصوری، ارکستر ابراهیم سرخوش، ارکستر قاسم نیکپور و ارکستر شاپور نیاکان همکاری کرد.

مردی که از کرونا خواند و با کرونا رفت!

عیسی رستمی افین، استاد موسیقی مقامی خراسان جنوبی، اولین روز از مرداد ماه ۹۹ بر اثر ابتلا به بیماری کرونا در شهر قاین دار فانی را وداع گفت. او متولد سال ۱۳۴۷ دهستان افین، بخش زهان شهرستان زیرکوه بود.

می‌گویند که عیسی رستمی مردی بود با اخلاق و وقتی ساز بر دست می‌گرفت گویی دیگر متوجه جهان اطراف خود نبود. با احساس ساز می‌زد، حال و هوای محله خود را به مخاطب القا می‌کرد و به خوبی می‌توانست با هنرش اطرافیان را به خودش جذب کند.

مردی که سازش به وسعت فرانسه ارزش داشت!

رسول بخش زنگشاهی - پیشکسوت موسیقی سیستان و بلوچستان و قیچک‌نواز چیره‌دست بلوچ - سوم مرداد ماه امسال از دنیا رفت. این نوازنده که سال‌ها پیش به واسطه شرکت در یکی از جشنواره‌های معتبر موسیقی در فرانسه دکترای افتخاری دریافت کرده بود، با اتفاق نظر تمام نوازندگان بلوچ، بهترین نوازنده «سرود» مخصوصا در سبک موسیقی حماسی بلوچی شده بود.

او در جوانی به دلیل توانایی قابل توجهش در نوازندگی، مدت‌ها با مرحوم پهلوان بلند زنگشاهی در اجرای برنامه‌های مختلف همکاری داشته و بعدها با نوازندگان دیگری چون ملاغلام قادر رحمانی، ملا جان محمد، شهادت نصرت و ملا کمال خان که بهترین خوانندگان حماسی معاصر بلوچستان بودند به اجرا پرداخت.

رسولبخش، یادگیری «سرود» را در ۱۴ سالگی زیر نظر پدرش پهلوان دلوش آغاز کرد و پس از آن مدت‌ها از محضر استاد «درمحمد» نیز بهره گرفت که هر دوی این اساتید در جایگاه هنری او نقش مهمی داشتند.

آلبوم آثار او با همکاری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی سیستان و بلوچستان و انجمن موسیقی استان در دسترس مخاطبان قرار گرفت.

خاموشی بخشی نامدار خراسان

سهراب محمدی، بخشی نامدار کرمانج‌های خراسان - ۲۲ مرداد ماه - دارفانی را وداع گفت. بخشی سهراب محمد متولد ۱۳۱۷ بود و از سنین کودکی در کنار پدر خود بالیده و با فنون آوازی و دوتار نوازی آشنا شده بود. او در حماسه‌خوانی و منظومه‌خوانی‌های کرمانجی سرآمد روزگار شد.

نزدیک به ۴۰ ترانه انقلابی در زمان انقلاب و جنگ تحمیلی از جمله آثار تولیدی او بود. محمدی مدرک درجه یک هنری را نیز دریافت کرده بود.

از بخشی سهراب محمدی در جشن سال ۱۳۸۹ خانه موسیقی که در تالار وحدت برگزار شد، با اهدای تندیس جشن و با حضور هنرمندان پیشکسوت موسیقی تقدیر شد.

دلدار رسول‌زاده: هنرمند پیشکوت خراسان

دلدار رسول‌زاده (نوازنده و خواننده نامی تربت جام)، ۲۱ شهریور درگذشت. این هنرمند موسیقی مقامی خراسان علاوه بر نوازندگی دوتار به خوانندگی هم اشتغال داشت.

دلدار رسول زاده، متولد روستای پیروخش در ۹۰ کیلومتری شمال شرق شهرستان تربت جام و ۳۰ کیلومتری شمال شهر مرزی صالح آباد بود. شغل اصلی او کشاورزی بود و به همین دلیل کمتر در مجامع شهری به ارائه هنر می‌پرداخت اما در صورت حضور در جمعی همگان مسحور هنر وی می‌شدند.

این هنرمند پیشکسوت موسیقی مدتی از زندگی خود را ساکن مشهد بود و در این دوران از فعالان مسجد جامع النبی شهرک شهید باهنر محسوب می‌شد.

رفتن یک خواننده پاپ

بهرام نازمهر - خواننده پاپ - ۳۰ شهریور ۹۹ پس از تحمل دوره ابتلا به ویروس کرونا، در حالی که در آی سی یو بستری بود، از دنیا رفت. آثار این خواننده موسیقی پاپ اغلب از طریق رادیو و تلویزیون به گوش مخاطبان رسیده بود. شرط انسان بودن، بهار و بهشت، پایان تنهایی، آروم جونم، حس اون روزا و اشک شوق از جمله آثار زنده‌یاد نازمهر بود.

او همچنین در کارنامه کاری خود سابقه اجرای چند آهنگ آیینی و ملی را داشت. تولید و انتشار موزیک ویدیوهایی نظیر هوای گندم، با هم و گل‌های شهر نیز بخش دیگری از کارنامه کاری این خواننده است.

درگذشت یک بخشی ترکمن

رحیم گری - معروف به رحیم خیوه لی - نوازنده دوتار و کمانچه و ساکن روستای خیوه لی بود که سحرگاه سوم مهر ماه - به علت سکت قلبی درگذشت. این هنرمند متولد سال ۱۳۴۱ بود و بامداد پنجشنبه (سوم مهر ماه) در سن ۵۸ سالگی به علت سکت قلبی از دنیا رفته است. مرحوم رحیم خیوه لی، هنرمند موسیقی سنتی ترکمنی و از چهره‌های مطرح خوانندگی و نوازندگی دوتار و شادی بخش محافل عمومی و جشن‌های محلی در منطقه ترکمن صحرا بود.

رحیم خیوه لی در کنار خوانندگی و نوازندگی دوتار و کمانچه، اهل شعر و ادبیات هم بود ذوق و قریحه شعری خوبی داشت.

این هنرمند در دوران فعالیت هنری خود خدمات شایانی به جامعه موسیقی ترکمنی داشته است و علاقمندان موسیقی سنتی در منطقه اجراهای هنرمندانه وی را فراموش نخواهند کرد.

خاموشی یک اسطوره

محمدرضا شجریان پنجشنبه، ۱۷ مهر ماه پس از یک دوره طولانی مبارزه با بیماری، در سن ۸۰ سالگی دار فانی را وداع گفت.

محمدرضا شجریان - موسیقیدان و خواننده موسیقی اصیل ایرانی - یکم مهرماه سال ۱۳۱۹ به دنیا آمد. بنیان‌گذاری گروه شهناز و ابداع چند ساز موسیقی از دیگر اقدامات شجریان در حوزه موسیقی محسوب می‌شود.

او در قرائت قرآن نیز فعالیت داشت و دعای ربا، معروف‌ترین تلاوت قرآنی اوست. این اثر را سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری به عنوان اثر ملی ثبت کرده است.

شجریان در دنیا هنرمندی شناخته شده بود؛ چنانچه سایت انجمن آسیا محمدرضا شجریان را پربازده‌ترین هنرمند موسیقی اصیل ایرانی، روزنامه و نکورسان او را یکی از مهم‌ترین هنرمندان موسیقی جهان و همچنین رادیوی عمومی ملی (NPR) در سال ۲۰۱۰ وی را یکی از ۵۰ صدای برتر جهان معرفی کرد. استاد شجریان نامزد ۲ جایزه گرمی نیز بود.

در روزهای پایانی شهریور ۹۴، برای نخستین بار مطلبی منتشر شد که از بستری شدن محمدرضا شجریان در بیمارستان و لغو کنسرت‌هایشان در خارج از کشور خبر می‌داد.

ششم اسفند ماه ۹۴ بود که خود هنرمند با انتشار نامه‌ای از لغو کنسرت ایروان در تاریخ ۱۲ فروردین خبر داد و سرانجام سال ۹۵ در تانیه‌های آغازین سال، ویدیوی چند ثانیه‌ای از محمدرضا شجریان منتشر شد. ویدیویی کوتاه که رازی ۱۵ ساله را فاش می‌کرد.

استاد شجریان همزمان با شروع سال نو ۹۵ در صفحه شخصی‌اش همانند هر سال پیام نوروزی داد و سال نو را به هموطنان و فارسی‌زبانان سایر کشورها تبریک گفت و از همراه و دوستی صحبت کرد که ۱۵ سال بود با او زندگی می‌کرد. اما چهره ظاهری او با سر تراشیده در این ویدئو باعث تعجب مخاطبان شد.

از آن زمان محمدرضا شجریان بارها و بارها برای درمان در بیمارستان‌های داخل و خارج از کشور بستری شد. در سال‌های پایانی عمر، بیماری توان حضور در صحنه را از او گرفته بود و یک سال آخر هم به کرات در بیمارستان جم بستری شد و تحت درمان و مراقبت تیم پزشکی خود قرار گرفت.

اما در نهایت اجل فرصت ادامه حیات را از او گرفت تا در روز اربعین صدای خسرو آواز ایران برای همیشه خاموش شود.

درگذشت نوازنده ۱۰۰ ساله دوتار خراسان

«اصغر ابراهیم نژاد» یکی از نوازندگان مطرح و شناخته شده دوتار به اصطلاح «دوتاری» در مازندران به شمار می‌رفت. او زاده گرجی محله شهرستان بهشهر بود که در سن ۱۰۰ سالگی به علت ضعف جسمانی و ناراحتی قلبی در بیمارستان خاتم‌الانبیا بهشهر درگذشت. این نوازنده از بزرگان و پیشکسوتان منطقه گرجی بهشهر بود که آثار گوش‌نوازی را در سال‌های حیات خود منتشر کرد.

داریوش سالاری؛ سازنده پیشکسوت ساز

داریوش سالاری - سازنده پیشکسوت ساز سنتور - به علت ابتلا به ویروس کرونا و سابقه بیماری دیابت، دار فانی را وداع گفت.

داریوش سالاری ششم اردیبهشت سال ۱۳۲۹ در آبادان متولد شد. پس از پایان تحصیلات متوسطه در آبادان به منظور ادامه تحصیل به هندوستان رفت و در رشته علوم سیاسی مشغول به تحصیل شد. او به دلیل علاقه به موسیقی فراگیری ساز «سی‌تار» را آغاز کرد و شش سال نزد «آناندا شارما» شیوه نوازندگی «راوی شانکار» را آموخت. وی در دانشگاه اسلامی هندوستان تحصیل کرد و در نواختن سنتور به مهارت رسید. سالاری در سال ۱۳۵۹ به ایران برگشت و از سال ۱۳۶۵ ساخت ساز «سنتور» را آغاز کرد. او به مرور تغییراتی در ساختمان و روش ساخت ساز سنتور ایجاد کرد. تغییر ابعاد سنتور و ضخامت صفحات، تغییر روش در پُل گذاری، استفاده از سیم‌های فولادی به جای سیم‌های برنجی، ساختن سنتور دوطرف سیم فولادی سُل کوک، ساخت سنتور کروماتیک ۹ خَرک و ۱۱ خَرک و ۱۵ خَرک و سنتور باس از جمله فعالیت‌های سالاری در زمینه ساخت و بهبود ساز سنتور بود.

سکوت «آمان دای»

امان الله طاهری معروف به «آمان دای»؛ از هنرمندان پیشکسوت موسیقی نواحی سنقر و کلیایی بود که ۱۷ آبان در کرمانشاه و در سن ۸۵ سالگی به دلیل کهولت سن و بیماری دارفانی را وداع گفت.

این هنرمند پیشکسوت از سن ۱۲ سالگی با ساز «دوزله» با شاگردی نزد مرحوم مراد طاوسی سنقری آشنا شد و بیش از ۷۵ سال در این عرصه به خلق آثار هنری پرداخت.

خاموشی یک نسل

عزیز بساق - هنرمند پیشکسوت موسیقی نواحی لرستان و از نسل قدیم تَشمال‌های این منطقه - در سن ۸۸ سالگی بر اثر بیماری قلبی درگذشت.

شناسنامه این هنرمند به سال ۱۳۱۱ برمی‌گشت ولی خودش معتقد بود که ۱۰ سال بزرگتر است. او ساکن الیگودرز بود و در بیشتر عروسی‌ها و مراسم آن منطقه به همراه پسرش که دهل می‌نواخت، ساز می‌زدند. در دوره سوم جشنواره آینه‌دار از این هنرمند دعوت و تقدیر شده بود.

درگذشت یک نوازنده ویولن

محمدرضا اتابکی از هنرمندان پیشکسوت عرصه نوازندگی و آموزش ساز ویولن صبح روز پانزدهم آذر ماه در ۸۰ سالگی دار فانی را وداع گفت.

اتابکی ردیف‌های ابوالحسن صبا را نزد پرویز کوهستانی آموخت و در هنرکده موسیقی ملی از محضر علی تجویدی و دیگر استادان بهره برد و دوره‌های میرزا عبدالله را فرا گرفت.

او که فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی موسیقی از دانشکده هنرهای دراماتیک و تجسمی بود، از سال ۱۳۵۹ با سمت کارشناس خدمات هنر در دفتر پژوهش و نمونه‌سازی آموزش و پرورش، در زمینه تألیف کتاب «موسیقی و سرود» مدارس شروع به فعالیت کرد و هم‌زمان با آن در دانشگاه ابوریحان و دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران به‌عنوان مدرس حضور یافت. او در سال ۱۳۶۴ بنا به پیشنهاد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به‌عنوان معاونت هنری مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی معرفی شد.

زنده‌یاد محمدرضا اتابکی ضمن همکاری با گروه‌های مختلف، در سال‌های گذشته، به تدریس ویولن مشغول بود.

درگذشت آهنگساز «هم شاگردی سلام»

احمدعلی راغب آهنگساز پیشکسوت بامداد ۱۹ آذر ماه بعد از تحمل یک دوره بیماری درگذشت. آهنگساز سرودهای «خجسته باد این پیروزی»، «آمریکا ننگ به نیرنگ تو» و «هم‌شاگردی سلام» در سن ۷۶ سالگی بر اثر بیماری دار فانی را وداع گفت.

احمدعلی راغب سال ۱۳۲۳ در بندرانزلی متولد شد. او با تشویق و آموزش‌های والدین فراگیری موسیقی و همچنین نواختن تار قفقازی را آغاز کرد. او نزد علی اکبر سرخوش به فراگیری دوره تکمیلی تار پرداخت و نوازندگی عود را به صورت خود آموز فرا گرفت. در این دوران آهنگ‌های محلی زیادی ساخت که با صدای خواننده‌های گیلان اجرا و پخش شد. در سال ۱۳۴۵ از او دعوت شد که در ارکستر رادیو و تلویزیون گیلان نیز همکاری کند.

احمدعلی راغب در سال ۱۳۴۹ به تهران مهاجرت کرد و پس از مدتی، در سال ۱۳۵۰ با قبولی در آزمون هنری شورای موسیقی رادیو، به عنوان نوازنده عود در ارکستر سازهای ملی رادیو زیر نظر مهدی مفتاح و بعدها، همایون خرم، مشغول به کار شد و آهنگ‌هایی نیز برای خوانندگان آن روزگار ساخت.

حضور در محضر هنرمندانی همچون جلیل شهناز، فرهنگ شریف، علی اکبر سرخوش، همایون خرم، علی تجویدی، جواد معروفی و همکاری با این استادان، تجربیات ارزشمندی را برای او به همراه داشت.

راغب بعد از پیروزی انقلاب در زمینه ساخت موسیقی‌های انقلابی فعالیت کرد و در ادامه با شروع جنگ تحمیلی، روی آثار شاعران بزرگی چون حمید سبزواری دست به ساخت آهنگ‌ها و سرودهایی ماندگار زد.

«خجسته باد این پیروزی»، «بانگ آزادی»، «شهید مطهر»، «آمریکا ننگ به نیرنگ تو»، «مدرسه‌ها وا شده»، «هم‌شاگردی سلام»، و ... از جمله آثار اوست.

سکوت ابدی یک هنرمند دیگر

«جواد داوری»، چهره سرشناس ملی و شاخص موسیقی استان گلستان بر اثر بیماری کرونا در ۲۴ آذر درگذشت. او در سال ۱۳۲۷ در خانواده‌ای اهل موسیقی در شهرستان گرگان به دنیا آمد. دوران جوانی و میانسالی خود را با مرحوم «محمدرضا لطفی»، نوازنده چیره‌دست گرگانی گذراند و بسیاری از سازها از جمله سنتور، تار، سه تار و کمانچه را این استاد موسیقی فرا گرفت. داوری، دانش‌آموخته مقطع کارشناسی دانشگاه هنر تهران و نخستین کارشناس موسیقی اداره فرهنگ و هنر گرگان بود.

درگذشت یک نوازنده شمال خراسان

رضا کوهستانی از نوازندگان موسیقی کرمانجی شمال خراسان بود. او متولد سال ۱۳۱۵ در روستای «کوران ترکیه» شهرستان فاروج، از هنرمندان سرشناس موسیقی کرمانجی شمال خراسان بود که بیش از ۶۰ سال از عمر خود را به فعالیت در عرصه موسیقی مقامی مشغول بود و در سن ۸۴ سالگی دار فانی را وداع گفت.

مرگ ناگهانی یک نوازنده جوان

پوریا جوانمیری (نوازنده و مدرس جوان موسیقی) صبح روز بیست و یکم دی‌ماه به دلیل عارضه قلبی دار فانی را وداع گفت.

زنده‌یاد پوریا جوانمیری متولد سال ۱۳۵۴ و نوازنده و مدرس ویولن بود و از محضر استادانی چون اکبرایزدی، محمود مرآتی، علی تجویدی، جوادلشگری، محسن تویسرکانی، فرید عمران و حسین دهلوی بهره برده بود. او که چند کتاب آموزشی نیز تألیف کرده بود، سابقه همکاری با ارکسترهای «صبا»، «رودکی»، «کیش مهر» و «البرز» را داشت.

ابراهیم اثباتی - آهنگساز و نوازنده تنبور - به علت بیماری طولانی مدت شامگاه دوم بهمن ماه در سن ۴۹ سالگی دار فانی را وداع گفت.

ابراهیم اثباتی موسیقی را از سال ۱۳۶۴ با ساز تنبور آغاز کرد و از رهنمودهای استاد سید خلیل عالی نژاد بهره برد. این هنرمند فقید در این مسیر به فراگیری سازهای دیگر همچون سه تار، تار، عود، دیوان و دف پرداخت و همچنین از یادگیری و پژوهش در زمینه تئوری موسیقی و آهنگسازی دریغ نکرد.

وی تا سال ۱۳۹۲ قریب به ۴۳ موسیقی تئاتر و چندین موسیقی فیلم ساخت.

درگذشت خواننده «ملوانان خلبانان»

جمشید نجفی، خواننده ای که نوای ماندگار سرود «خلبانان، ملوانان» را از خود به یادگار گذاشته بود، عصر روز ۱۰ بهمن ماه بر اثر سانحه تصادف درگذشت.

زنده‌یاد نجفی متولد سال ۱۳۲۹ تهران بود و اصالتی آذری داشت.

او فعالیت هنری خود را پیش از انقلاب آغاز کرد و آثار ماندگار او به سال‌های بعد از انقلاب برمی‌گردد که از جمله آنها می‌توان به نوای دفاع مقدسی «خلبانان ملوانان» ساخته بابک رادمنش اشاره کرد که سال ۱۳۶۰ در دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ساخته شد.

سیداحمد حسینی؛ نوازنده تنبور

این هنرمند از استادان پیشکسوت تنبورنوازی، ۲۰ اسفند ۱۳۹۹ در سکوت و دور از هیاهو درگذشت.

حسینی در ۹۴ سالگی و بر اثر کهولت سن در بیمارستان مهر تهران دار فانی را وداع گفت.

حسینی مسئولیت حفظ مقامات تنبور را بر دوش می‌کشید و در معرفی این ساز به موسیقی ملی ایران نقش مهمی را ایفا کرد. او در دهه هفتاد چندین بار به دعوت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دآوری جشنواره موسیقی فجر را بر عهده داشت.

منبع: ایسنا